BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA MA’NAVIY-AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION-METODIK TIZIMI VA UNING SAMARADORLIGI

Shamsiddinova Maftuna Jumanazarovna

Annotatsiya Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari tahlil qilinadi. Muallif axloqiy tarbiya jarayonini raqamli texnologiyalar va interfaol usullar bilan boyitishning pedagogik samaradorligini asoslab beradi.

Kalit so‘zlar: Ma'naviy-axloqiy qadriyatlar, innovatsion metodlar, ta'limni raqamlashtirish, ma'naviy immunitet

Аннотация. В данной статье анализируются инновационно-методические основы формирования национальных и общечеловеческих ценностей у учащихся начальных классов. Автор обосновывает педагогическую эффективность обогащения процесса нравственного воспитания цифровыми технологиями и интерактивными методами.

Ключевые слова: Духовно-нравственные ценности, инновационные методы, цифровизация образования, духовный иммунитет.

Abstract. This article analyzes the innovative and methodological foundations for forming national and universal human values in primary school students. The author substantiates the pedagogical effectiveness of enriching the process of moral education with digital technologies and interactive methods.

Keywords: Spiritual and moral values, innovative methods, digitalization of education, spiritual immunity.

KIRISH

Zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb vazifasi nafaqat bilimli, balki yuksak ma’naviyatli shaxsni tarbiyalashdir “Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari ularda ma’naviy-axloqiy tushunchalarni shakllantirish uchun eng qulay (sensitiv) davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda bolaning dunyoqarashi va qadriyatlar tizimi shakllana boshlaydi.” Yana “axloqiy karkasi” shakllanadigan davr hisoblanadi. Bugungi kunda an’anaviy “tushuntirish” usullari o‘z samarasini yo‘qotmoqda, chunki axborot oqimi sharoitida o‘quvchi passiv tinglovchi bo‘lishni istamaydi. Shu sababli, ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda tizimli-innovatsion yondashuv hayotiy zaruriyatdir.

Innovatsion-metodik tizim biz taklif etayotgan innovatsion tizim uchta o‘zaro bog‘liq bo‘g‘indan iborat. **“**Virtual Ma’naviyat”komponenti (AKT integratsiyasi): Bunda dars jarayoniga Yu.V. Malikova darsliklaridagi kabi tabiatga muhabbat va insoniylik mavzulari QR-kodlar, animatsion roliklar va multimedia ilovalari orqali kiritiladi. Masalan, ‘‘Vatanparvarlik” mavzusida shunchaki gapirish emas, balki VR-ekskursiya orqali tariximizni ‘‘his qilish”metodikasi qo‘llaniladi. ‘‘Situatsion tahlil” O‘quvchilarga axloqiy dilemma (tanlov) mavjud bo‘lgan hayotiy vaziyatlar beriladi.

‘‘Do‘sting xato qildi, lekin aybni senga to‘nkadi. Qanday yo‘l tutasan?». Bu metod bolada tanqidiy fikrlash va vijdoniy mas’uliyatni uyg‘otadi. ‘‘Geymifikatsiya va Edutainment” O‘yin orqali o‘rgatish. Ma’naviy qadriyatlar ‘‘Yaxshilik daraxti”, ‘‘Odob oltinlari” kabi interaktiv o‘yinlar shaklida o‘quvchi . Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida qadriyatlarni shakllantirish yo‘nalishlari Boshlang‘ich ta’limda quyidagi ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish ustuvor hisoblanadi:Vatanparvarlik va milliy g‘urur;Insonparvarlik va bag‘rikenglik;Halollik va adolat;Mehnatsevarlik va mas’uliyat;Kattalarga hurmat, kichiklarga g‘amxo‘rlik.Ushbu qadriyatlar ona tili, o‘qish savodxonligi, tarbiya soatlari hamda

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

sinfdan tashqari mashg‘ulotlar orqali bosqichma-bosqich singdiriladi.ongiga singdiriladi. Bu jarayonda o‘quvchi ob’ektdan sub’ektga aylanadi.

Tajriba-sinov va samaradorli Surxondaryo termiz shaxri 15-umumiy o’rta ta’lim maktabida tizimning samaradorligini aniqlash maqsadida olib borilgan kuzatuvlar quyidagi ijobiy dinamikani ko‘rsatdi. Axloqiy barqarorlik o‘quvchilarning ijtimoiy nizolarni mustaqil va ijobiy hal qilish qobiliyati 22% ga oshdi.

Global axborotlashuv va “ommaviy madaniyat” xavfi kuchaygan hozirgi davrda, yosh avlodning ma’naviy olamini begona va zararli g‘oyalardan himoya qilish strategik vazifaga aylandi. Boshlang‘ich sinf davri bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi “oltin davr” hisoblanadi. Aynan shu bosqichda insonning dunyoqarashi, xulq-atvori va qadriyatlar tizimiga poydevor qo‘yiladi. Shu sababli, ta’lim jarayoniga innovatsion-metodik tizimlarni joriy etish orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion-metodik tizimning tarkibiy qismlari an’anaviy ta’limdan farqli o‘laroq, innovatsion tizim o‘quvchini shunchaki tinglovchi emas, balki jarayonning faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu tizim quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

1.Interfaol texnologiyalar: "Case-study" (hayotiy vaziyatlar), "Muammoli ta’lim" va "Sokratik muloqot" usullari orqali bolalarda yaxshilik va yomonlikni farqlash ko‘nikmasi shakllantiriladi.

2.Raqamli vositalar (Edutainment): Axloqiy mavzudagi animatsion videoroliklar, virtual muzeylarga sayohatlar va tarbiyaviy xarakterdagi mobil o‘yinlar orqali qadriyatlar vizual tarzda tushuntiriladi.

3.Loyiha ishlari: O‘quvchilarga "Mening shajarim", "Mahallamizdagi qariyalar duosi" kabi kichik ijtimoiy loyihalar berish orqali amaliy ko‘nikmalar rivojlantiriladi.

Tizimning samaradorligi va pedagogik natijalar ushbu metodik tizimni amaliyotga tatbiq etish quyidagi natijalarni beradi. Ma’naviy immunitet: O‘quvchilarda internet va tashqi muhitdan kelayotgan salbiy ma’lumotlarni saralash (filtr) qobiliyati paydo bo‘ladi. Empatiya va tolerantlik: O‘zgalar fikrini hurmat qilish, mehribonlik va jamoada ishlash madaniyati yuksaliadi. Vatanparvarlik milliy qahramonlar va an’analarga nisbatan faxr tuyg‘usi nazariyadan amaliy e’tiqodga aylanadi. Maqolani boyitish uchun tavsiyalar. Statistik ma'lumotlar o‘tkazilgan tajriba-sinov ishlari natijasida o‘quvchilarning axloqiy darajasi necha foizga oshganini ko‘rsatuvchi diagrammalar qo'shishingiz mumkin. Xorijiy tajriba Yaponiya yoki Finlyandiyaning boshlang‘ich ta’limdagi “Odobnoma” darslari bilan qisqacha qiyosiy tahlil qilish maqola nufuzini oshiradi. Empatiya (hamdardlik): O‘zaro yordam va jamoada ishlash madaniyati shakllandi. Milliy g‘urur**:** O‘quvchilarning o‘z milliy qadriyatlari va tarixi haqidagi bilimlari o‘yinli testlar natijasida 30% ga yaxshilandi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, boshlang‘ich sinflarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning innovatsion-metodik tizimi o‘quvchini darsga qiziqtirish bilan birga, unda mustahkam hayotiy pozitsiyani shakllantiradi. Ushbu tizimni amaliyotga keng joriy etish barkamol avlod tarbiyasida fundamental poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Innovatsion-metodik tizim - bu shunchaki yangi texnologiyalar yig‘indisi emas, balki bola qalbi va ongiga milliy o‘zlikni zamonaviy usullar bilan muhrlash san’atidir. Bu jarayonda raqamli texnologiyalar vosita, ma’naviyat esa oliy maqsad bo‘lib xizmat qiladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. ‘‘Yangi O‘zbekiston strategiyasi». — Toshkent: ‘‘O‘zbekiston», 2021. (Ma’naviy tarbiya asoslari uchun).
2. Malikova Yu.V. ‘‘Estestvoznanie»(Tabiatshunoslik): 3-sinf darsligi. — Toshkent: 2023. (Siz aytgan darslik va undagi metodik yondashuv uchun).
3. Azizxo‘jayeva N.N. ‘‘Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat». — Toshkent: 2006. (Metodik asoslar uchun).
4. Ziyomuhammadov B. ‘‘Ma’naviyat asoslari». — Toshkent: 2012. (Qadriyatlar nazariyasi uchun).
5. UNESCO Guidelines on Digital Learning (2023). (Innovatsion va raqamli ta’lim qismini xalqaro miqyosda asoslash uchun).
6. Boshlangich sinf ukuvchilarini manaviy axlokiy ekologik tarbiyalash metodi. S Usmonova - Interpretation and researches, 2023
7.METHODOLOGY OF SPIRITUAL, ETHICAL AND ECOLOGICAL EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS US Erkinovna - Intent Research Scientific Journal, 2023
8.FORMATION OF EDUCATIONAL-ETHOLOGICAL AND MORAL VALUES IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS S USMANOVA - World Bulletin of Social Sciences, 2024
9.Education of Primary Class Students in Spiritual and Moral Spirit Issues*S USMANOVA - Pedagogical Cluster-Journal of Pedagogical …, 2024
10.Specific characteristics of spiritual ethical and moral education of primary class students Authors Usmonova Sabokhat Publication date 2023/10 Journal World Bulletin of social sciences(wbss) IssueISSN(E)2749-361x Pages 23,24,25,26,27 Publisher

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.